

**Pædagogisk ramme
for erhvervsuddannelserne**

”Alle elever oplever succes
uanset forudsætninger”

Introduktion

Erhvervsuddannelsesreformen stiller nye krav til erhvervsuddannelserne og dermed også til lærere, ledere og elever. Centralt i reformen er vigtigheden af et styrket pædagogisk og didaktisk fokus, og derfor nedsatte vi i efteråret 2014 en arbejdsgruppe med lærere og afdelingsledere fra samtlige uddannelser, der i fællesskab har reflekteret over den pædagogiske og faglige praksis på erhvervsuddannelserne. Med udgangspunkt i dette har gruppen gennem dialog og levende debatter forsøgt at definere, hvilke holdninger og værdier vi ønsker, skal kendetegne undervisnings-situationen og lærer/elev-relationen fremadrettet. Det er mundet ud i et fælles pædagogisk og didaktisk grundlag for institutionens erhvervsuddannelser, kaldet den pædagogiske ramme.

Ledere og lærere vil bruge rammen til at udvikle en stærk pædagogisk kultur med fokus på kvalitet og pædagogik, der virker. En kultur der er fælles for organisationen, men som formes, præges og italesættes i de enkelte afdelinger. Den pædagogiske ramme skal altså være kendt af alle i organisationen og være et dialogværktøj til brug blandt undervisere og ledere¹.

Lærerne vil opleve ledere, der involverer sig i den pædagogiske praksis, og at pædagogiske udfordringer og udvikling af metoder til differentiering, praksisnærhed og helhedsorientering er fælles anliggender, der italesættes og sparres om blandt kollegaer, i teams og med ens leder.

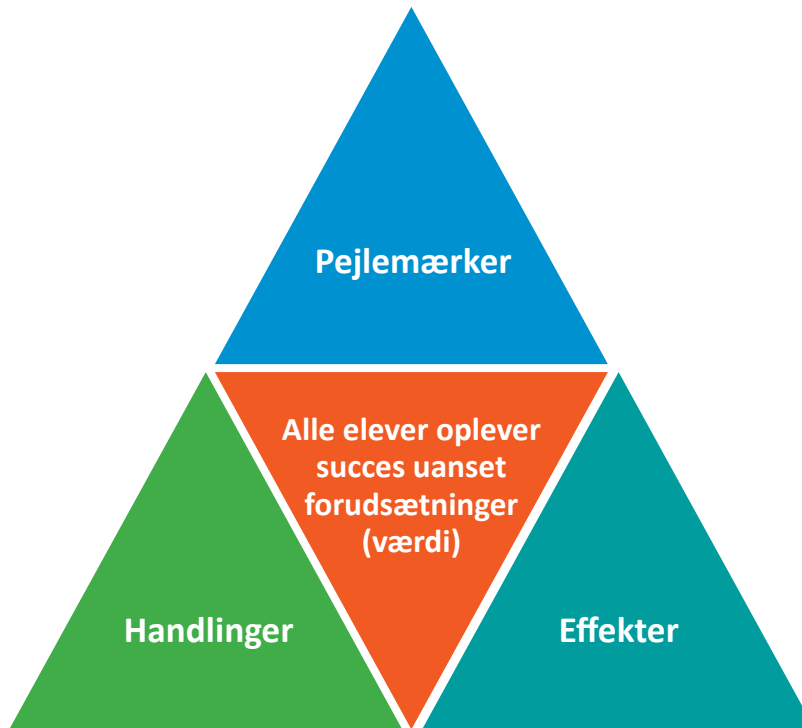
Den pædagogiske ramme er ambitiøs! Nu skal vi i fællesskab i arbejdstøjet og skabe et uddannelsesmiljø, der sikrer, at alle erhvervsuddannelseselever på EUC Nordvest bliver så dygtige, som de kan.

God læselyst – god arbejdslyst!

Arbejdsgruppen / marts 2015

¹ Mhp. en ensartet forståelse af de pædagogiske begreber, der anvendes i den pædagogiske ramme, tager vi udgangspunkt i "Definition af pædagogiske begreber", UVM oktober 2014. Dokumentet findes her: http://uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF14/Nov/141124_Definition_af_paedagogiske_begreber.pdf

Den pædagogiske ramme består af fire elementer: kerneværdi, pejlemærker, handlinger og effekter. Disse fire elementer vil blive udfoldet i den efterfølgende beskrivelse af den pædagogiske ramme.

Værdi

En kerneværdi² på EUC Nordvest er, at alle elever, uanset forudsætninger, skal opleve succes og udbytte af undervisningen. Derfor er denne værdi central for den pædagogiske ramme.

² Du kan læse mere om EUC Nordvests værdier her: <http://eucnordvest.dk/Om-EUC-Nordvest/Mission,-vision-og-værdier.6162.aspx>

Handlinger og effekter

Handlinger og effekter har til formål at bringe kerneværdi og pejlemærker helt ind i undervisningslokaler og værksteder. Handlingerne skal konkretisere pejlemærkerne og er initiativer, som lærerne udfører i undervisningen, mens de formulerede effekter skal sikre den løbende opfølgning. Handlinger og effekter gør altså værdi og pejlemærker jordbundne og tjener til, at disse ikke bliver "fyrtårne i det fjerne" men derimod fyrtårne, hvis stråler rammer eleverne hver dag.

Pejlemærker

Pejlemærkerne er de fokusområder, vi vil sigte efter pædagogisk, og som skal være vejen til at realisere, at alle elever oplever størst mulig succes.

Vi vil styrke dannelsesaspektet på erhvervsuddannelserne

Vi vil skabe motiverende, innovativ og inddragende undervisning

Vi vil skabe trivsel blandt vores elever og lærere og have fokus på de gode relationer

Undervisningen skal være praksisnær og helhedsorienteret

Vi vil kontinuerligt udvikle lærernes fagfaglige og pædagogiske kompetencer

Differentiering og evaluering skal være en grundlæggende præmis i undervisningen

P A M O

BUC ENERGY

Pejlemærke 1 - vi vil styrke dannelsesaspektet på grundforløbene

Med erhvervsuddannelsesreformen bliver der sat fokus på den alment dannende undervisning på grundforløb 1 og 2.

Det alment dannende deler vi op i to kategorier:

1. Alment dannende undervisning i fx erhvervsfag som "Samfund og sundhed" og "Arbejdspladskultur".

2. Uddannelseselementer, der træner elevernes almene personlige og sociale kompetencer fx rummelighed og adfærd overfor hinanden, den gode omgangstone, sund livsstil mv.

Som handlingerne herunder afspejler, vil underviserne på både grundforløb 1 og 2 derfor undervise i såvel alment dannende fag som have fokus på fx rummelighed, omgangstone og bredt, hvad der fremmer livskvalitet og trivsel.

Handlinger

- Lærerteamet sætter klare rammer for samværet i læringsrummet fx anerkendende sprogbrug og fælles klasseregler, og er bevidste om egen funktion som rollemodel.
- Læreren er tilgængelig for eleven – også for uddannelsesrelaterede udfordringer, der ligger ud over undervisningen.
- Lærerteamet arrangerer projekter og sociale arrangementer, der styrker elevernes sociale relationer.
- Alle lærer- og faggrupper kan varetage alment dannende fag for at styrke helheden og sammenhængen mellem fagene. Lærerne skal have kompetencen til dette.
- Bevægelse integreres i undervisningen dagligt.

Effekt

- Eleverne skal opleve sig selv som samfundsborgere, der både har rettigheder og pligter.
- Eleverne oplever, at samværet med deres skolekammerater og lærere er præget af gensidig respekt og tolerance.
- Lærerne oplever, at eleverne overholder aftaler og regler.
- Eleverne oplever, at der er en sammenhæng mellem det almene og fagfaglige aspekt i deres uddannelse.
- Eleverne oplever, at en større bevidsthed om motion og sundhed giver mere energi og overskud til at lære.
- Lærerne oplever, at eleverne i højere grad træffer bevidste og sunde valg – både hvad angår kost og øvrig livsførelse.

Pejlemærke 2 - vi vil skabe motiverende, innovativ og inddragende undervisning

Danmark og EUC Nordvests lokalområde har brug for dygtige, innovative faglærte og iværksættere, hvor en betydelig andel af eleverne har lyst og kompetence til at læse videre. Ved at inddrage eleverne i undervisningen, synliggøre læringsprogression og ved at skabe inno-

vativ og motiverende undervisning vil vi arbejde målrettet på at fastholde elever og dyrke elevernes interesse for og tilknytning til den valgte profession.

Handlinger

- På grundforløbene afholdes forløb, der har til formål at lære eleverne at være åbne og motiverede for læring med brug af synlig læring og aktiviteter med høj elevinvolvering.
- På alle erhvervsuddannelser sætter ledere og undervisere fokus på IT-baseret læring faciliteret af skolens pædagogiske IT-konsulent.
- Gennem forskellige pædagogiske greb motiveres og støttes elever med forskellige forudsætninger. Det kan fx være brug af IT-baserede læremidler, fagmentor, dobbeltlærerordninger, varierede undervisningsformer mv.
- Underviserne vil bruge formativ feedback som et pædagogisk redskab til individuel motivation og til at inddrage den enkelte i egen læringsproces.
- Lærerne synliggør klare læringsmål som en del af den daglige undervisning, så undervisningens formål og forløb er tydelige for eleven.
- Alle uddannelser integrerer innovation og aktualitet og arbejder målrettet på at dyrke elevernes innovative kompetencer.

Effekt

- Eleverne oplever en varieret undervisning, der udfordrer den enkelte elev.
- Eleverne oplever, at de inddrages i undervisningen – både i forhold til indhold og metode.
- Eleverne oplever, at der anvendes IT-baseret undervisning, og at deres "egne" medier anvendes i undervisningen.
- Eleverne oplever, at undervisningen på skolen har en tæt sammenhæng med det, der foregår i erhvervslivet.
- Eleverne får lov til at arbejde med processen "at gøre idé til virkelighed" og oplever, at deres kreativitet udfordres.
- Eleverne oplever, at de løbende får formativ feedback, der giver dem mulighed for at følge egen progression i fagene og i uddannelsen som udgangspunkt for videre udvikling.
- Eleverne oplever en anerkendelse af, at det kan være en styrke at tænke nyt og anderledes.

Pejlemærke 3 - vi vil skabe **trivsel** blandt vores elever og have fokus på de gode **relationer**

Glade elever trives og er modtagelige for læring. Derfor skal vi skabe et miljø, hvor der er fokus på, at både unge og voksne elever trives. Mange faktorer har naturligvis indflydelse på den enkeltes trivsel, men nogle kan udpeges som særligt afgørende. Heriblandt er betydningen af den gode relation til en betydnings-

fuld voksen samt værdien af et godt fagligt og socialt fællesskab.

Dette fællesskab gælder også mellem elev og lærer og ved at italesætte og vise eleven, at lærere og elever er medspillere med samme mål.

Handlinger

- Læreren møder eleverne med en anerkendende tilgang, dvs. med fokus på elevens ressourcer og der, hvor den enkelte er personligt, fagligt og socialt. Læreren italesætter, at forskellighed gør stærk.
- Både kontaktlærer og lærer skaber via løbende dialog og den anerkendende tilgang den gode relation til eleven. Sammen evalueres løbende faglige, sociale og personlige kompetencer.
- Læreren sætter rammerne for et trygt og positivt fællesskab, hvor eleverne tør udfolde sig.
- Lærerteamet integrerer 45 minutters bevægelse i elevernes dagligdag og formidler, at trivsel også er søvn, mad og motion. Lærerne er bevidste om temaer, der rummer det hele menneske.
- Via projektforbånd, gode fælles oplevelser og klare rammer for samværet i læringsrummet skabes et fagligt og socialt fællesskab.

Effekt

- Eleven oplever at blive set og taget alvorligt af lærere og medstuderende, og at lærerne medvirker til at skabe lærelyst og trivsel.
- Eleverne respekterer hinandens svage og stærke sider og oplever, at et stærkt samarbejde er til fordel for alle.
- Eleverne oplever lærerne som en naturlig sparringspartner i det, der har betydning for deres uddannelse.
- Alle elever oplever, at de har mulighed for at lære og at udvikle sig fagligt og personligt i et trygt miljø.
- Hver elev føler, at det har en betydning, at han/hun er til stede og er en del af fællesskabet.
- Eleven oplever et uddannelsesforløb med fokus på det hele menneske, hvor fysisk og psykisk sundhed er et vigtigt fundament for læring.
- Eleverne giver i trivselsmålinger udtryk for generelt god trivsel.

Pejlemærke 4 - undervisningen skal være praksisnær og helhedsorienteret

Fremadrettet skal koblingen mellem skole- og praktikdel på erhvervsuddannelserne styrkes. Dette vil ske ved en tættere kontakt mellem lærere og vejledere og praktikvirksomhederne, og vi vil sikre transfer mellem lærernes praksiskendskab og de praksisnære undervisningsforløb, eleverne deltager i.

Samtidig skal vi arbejde målrettet med helhedsorienterede forløb, der integrerer teori og det alment faglige fra grundfagene med de praksisnære og uddannelsesspecifikke elementer. Forløbene skal altså tage udgangspunkt i den erhvervsfaglige virkelighed og de kompetencer, eleverne skal opnå.

Handlinger

- Lærerne tilrettelægger i tværfaglige teams tværfaglige projekter, primært på grundforløbene, der inddrager erhvervslivet og afprøver idéer / produkter i virkeligheden eller i en simuleret virkelighed.
- Lærerteams og ledelse har fokus på en stærk integration mellem grundfag og det fagfaglige i den daglige planlægning og i fælles udarbejdede forløb.

Nedenstående gælder også pejlemærket "Vi vil kontinuerligt udvikle lærernes fagfaglige og pædagogiske kompetencer":

- Alle lærer- og faggrupper deltager i virksomhedspraktik, der giver indblik i hvilken "virkelighed", der møder eleverne i praktik og som færdiguddannede.
- Lærerne besøger eleverne i praktik på hovedforløbet på de uddannelser, hvor EUC Nordvest har udbud af hovedforløb.
- På de uddannelser, hvor vi kun udbyder grundforløb, besøger lærere og evt. elever en hovedforløbsskole mhp. på brobygning til hovedforløbet.

Effekt

- Eleverne skal opleve en "god anderledeshed" i skiftet fra grundskole til erhvervsskole, og måden at arbejde praksisnært på.
- Eleverne oplever, at der skabes kobling mellem teori og praksis, og at dette øger forståelsen i og motivationen for grundfags- og teoriundervisning.
- Eleverne oplever lærere, der er opdaterede, hvad angår ny viden og metoder inden for deres fag, og som bringer dette og praksis fra erhvervslivet i spil i læringsrummet.
- Eleverne kan i og uden for undervisningen tilgå kernestof og øvrig faglig viden via digitale læremidler.
- Eleverne oplever, at der er sammenhæng mellem fagene, og at de enkelte fagområder giver mening og forstås i en tværfaglig sammenhæng.

Pejlemærke 5 - vi vil kontinuerligt udvikle lærernes fagfaglige og pædagogiske kompetencer

Erhvervsuddannelsernes hovedformål er at udanne dygtige faglærte med de rette faglige, personlige og sociale kompetencer. Lærernes kompetencer er midlet til at nå dette mål og de øvrige fem pejlemærker i den pædagogiske ramme. Den opgave kræver kontinuerlig pæda-

gogisk efteruddannelse inden for helhedsorienteret undervisning, metoder til differentiering mv. Hertil kommer, at lærerne udover at være gode pædagoger og formidlere skal være dygtige faglærte og kende den praksis, som eleverne møder i aftagervirksomhederne.

Handlinger

- Alle lærere og ledere gennemgår kompetenceudvikling som defineret i centralt fastsatte krav. HR og ledelsen lægger en plan for kompetenceudviklingen.
- Lærerne kompetenceudvikles til at inddrage pædagogiske redskaber som formativ feedback, synlig læring mv.
- I hver afdeling skabes der systematisk rum for refleksion over egen praksis i forhold til Den pædagogiske ramme og italesættelse af pædagogiske problemstillinger og emner.
- Hver afdeling lægger en plan for udvikling af "åben dør pædagogik". Dette kan praktiseres på mange måder: Kollegial supervision, flerlærerordninger, ledersupervision, teamsparring mm.
- Fag-faglærere kompetenceudvikles efter behov og aftale til at kunne varetage undervisning i almene fag.

Se desuden handlinger under pejlemærket "Undervisningen skal være praksisnær og helhedsorienteret".

Effekt

- Alle lærere og ledere har opdaterede faglige og pædagogiske kompetencer.
- Lærerne mestrer de pædagogiske greb, der er formuleret i Den pædagogiske ramme.
- Kollegial sparring og supervision opleves af lærere og ledelse som en naturlig del af samarbejdet i hver afdeling.
- Alle læringsrum er kendetegnet ved åbenhed og transparens.
- Den enkelte lærer udvikler i samråd med ledelsen og kolleger sin undervisningspraksis på baggrund af supervision.
- Hver afdelings undervisningspraksis udvikles med udgangspunkt i EUC Nordvests pædagogiske ramme.

Pejlemærke 6 - differentiering og evaluering skal være en grundlæggende præmis i undervisningen

Undervisningsdifferentiering og evaluering er nøglen til at realisere den pædagogiske rammes kerneværdi. Disse to greb er nemlig værktøjerne til, at alle elever uanset forudsætninger motiveres for at lære og udvikle deres kompetencer.

Det sker ved, at undervisningen tilpasses de forskellige elevforudsætninger, der både kan være faglige, personlige og sociale jf. UVMs definition af differentiering.

Handlinger

- Metodevariation er et bærende princip i udarbejdelsen af undervisningsforløb og projekter.
- Via formativ evaluering tages der udgangspunkt i elevens nærmeste udviklingszone i undervisningstilrettelæggelsen.
- Lærerteams udvikler projekter, der indeholder mulighed for problemløsning på forskellige niveauer.
- Organisatorisk og pædagogisk tages der stilling til, om visse fag/forløb skal niveaudeles.
- I det enkelte forløb er alle lærere bevidste om, at der skal differentieres, så alle elever bliver så dygtige, som de kan. Herudover tilbydes såvel understøttende undervisning som talentfag.
- En del af lærerteamet på hver uddannelse fungerer som "talentspottere", dvs. "spotte og dyrke talentet" mhp. Skills-deltagelse og talentudvikling på eud generelt.

Effekt

- Sikrer effektive læreprocesser for alle.
- Eleven oplever at blive mødt i nærmeste udviklingszone og er bevidst om den progression, som han/hun skal gennemgå frem mod at indfri uddannelsens mål.
- Eleverne er bevidste om egne talenter og oplever, at disse anerkendes og styrkes.
- Eleverne har lærelyst og engagement og inspireres til aktiv deltagelse i uddannelsens aktiviteter.
- Gennem succesoplevelser og motiverende aktiviteter udvikles elevens konstruktive mestringsstrategier.

Læringsrum

- pejlemærkerne realiseres i læringsrum

Praktiseringen af Den pædagogiske rammes pejlemærker, det vil sige lærings-situationerne, kan opdeles i forskellige "læringsrum".

Vi har valgt at definere i alt tre læringsrum, der er relevante i en erhvervs-uddannelseskontekst:

- **Undervisningsrum**
- **Praksis- og studierum**
- **Feedback- og vejledningsrum**

Læringsrummene er alle karakteriseret ved en indbyrdes metodevariation og forskellige lærer- og elevroller. Ved at synliggøre læringsrummene i sammenhæng med den pædagogiske ramme, ønsker vi at inspirere til systematisk at inddrage de forskellige rum i differentierede undervisningsforløb.

Undervisningsrum

Formål

Ved undervisningsrummet forstås den lærerstyrede undervisning, dvs. det rum vi traditionelt opfatter som det at gå i skole. Undervisningen kan være teoretisk eller praktisk, projekt-baseret, helhedsorienteret, differentieret mv. Formålet er her, at eleverne deltager i undervisningsforløb, der sikrer, at eleverne tilegner sig uddannelsens læringsmål i form af viden, færdigheder og kompetencer og dygtiggør sig ud over de fælles mål, hvis dette er et mål for den enkelte.

Lærerrolle

I undervisningsrummet vil der typisk være en høj grad af lærerstyring. Læreren sætter rammerne for læringsaktiviteten, men aktiviteterne kan udmøntes via de forskellige pædagogiske greb, der er beskrevet i den pædagogiske ramme. Afhængigt af undervisningsaktiviteten vil læreren kunne agere som formidler, træner eller konsulent, men uanset "rolle" være tilgængelig for eleverne. Læreren vil her tydeliggøre mål for undervisningen og italesætte hvilke forventninger, der er til elevernes deltagelse i undervisningen.

Elevrolle

Afhængigt af læringsaktivitetens karakter, vil eleverne i læringsrummet kunne arbejde på alle taksonomiske niveauer, fx via oplæg få ny viden inden for et emne eller skulle arbejde træningsbaseret og herigennem omsætte viden til færdigheder og kompetencer. Eleverne vil både arbejde individuelt og gruppebaseret. Afhængigt af læringsaktivitetens karakter, vil eleverne forventes at lytte, samarbejde, løse tværfaglige opgaver, problematisere, diskutere og ræsonnere over det givne emne.

Praksis- og studierum

Formål

Ved praksis- og studierum forstås læringsaktiviteter, der dels kan være en del af undervisningsrummet, dels kan foregå som supplement til dette. I praksisrummet træner eleven sin faglige viden og kompetencer, og fordyber sig i en given opgave. Rummet er oplagt til undervisningsdifferentiering - dels kan her foregå metodevariation, dels kan eleven træne faglige færdigheder i egen nærmeste udviklingszone.

Én elev kan øve sig indtil et givent læringsmål er nået, mens en anden elev i praksisrummet kan styrke sit fagfaglige talent gennem øvelse. Her er mulighed for, at eleven finder sin egen måde at arbejde med et givent stof på, og i praksisrummet vil det desuden være oplagt at løse opgaver, der kræver flere metoder eller fag.

Studierummet forstås som forberedelse til eller efterbehandling af undervisning. Aktiviteten kan foregå individuelt eller i grupper og kan udover praktisk træning være forberedende læsning og øvelser inden for fx grundfagene, dvs. typisk individuel fordybelse i teoretisk stof.

Lærerrolle

Hvis praksis- og studierummet indgår som en del af undervisningsrummet vil læreren typisk spille en rolle som instruktør eller konsulent. Lærerrollen vil her udspille sig i læringsrummet, hvor opgaven evt. vil blive stillet og evt. opsamling foregå. I praksis- og studierummet kan digitale læremidler spille en instruktionsrolle.

Elevrolle

Eleverne arbejder selvstændigt, individuelt eller i grupper med en nysgerrig og undersøgende tilgang til opgaveløsningen. Her trænes elevernes færdigheder og kompetencer med god mulighed for at øvelserne er helhedsorienterede.

Feedback- og vejledningsrum

Formål

I feedback- og vejledningsrummet er der to aktører: elev og lærer/vejleder. Formålet i dette læringsrum er, at eleven modtager formativ evaluering, og at elev og lærer sammen sætter elevens læringsmål ud fra nærmeste udviklingszone. Feedback-rummet er her, hvor eleven bliver bevidst om den progression, som han/hun skal gennemgå frem mod at indfri egne læringsmål. Læringsmålene vil variere fra elev til elev og vil kunne rumme både faglige læringsmål og uddannelsesrelaterede personlige og sociale mål. Læringsmålene formuleres i sammenhæng med overgangskravene på elevens uddannelse, og i dette rum bringes eleven desuden til at reflektere over eget uddannelsesvalg, og hvorledes elevens vej til at opnå overgangskrav skal formes.

Lærerrolle

Lærerrollen vil i feedback-rummet både kunne være lærer, vejleder og coach. Læreren skal være i stand til at give eleven formativ feedback og vejlede eleven i hans/hendes videre faglige udvikling. Lærerenes relationskompetencer er i høj grad i spil i feedback-rummet.

Elevrolle

Eleven forventes i feedbackrummet at være åben og modtagelig for evaluering og i stand til at deltage aktivt i definitionen af og evaluering af egne læringsmål. Eleven ansføres desuden til kritisk selvrefleksion over egne mål og muligheder og forventes aktivt fremadrettet at handle på baggrund af den givne feedback.

Motivation

Differentiering

Ungdomsmiljø

Innovation

Kompetencer

Dannelse

Bevægelse

Evaluering

Trivsel

Relationer

Helhedsorientering

Praksisnærhed

Læringsrum